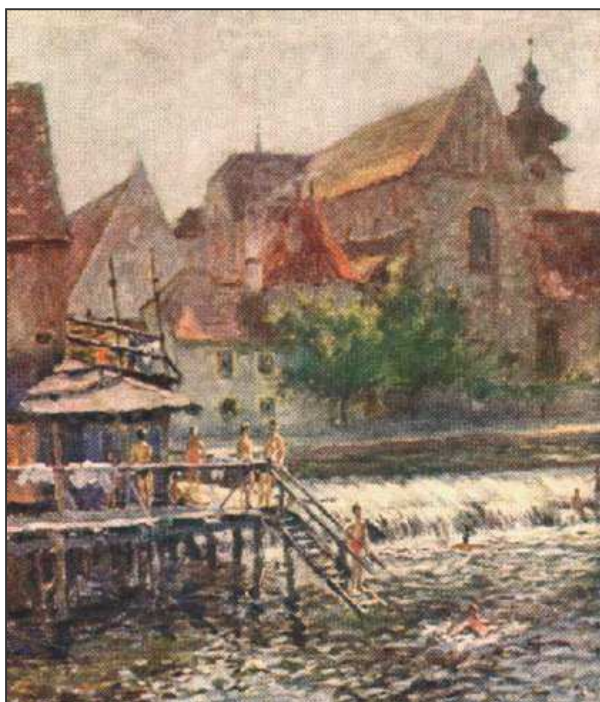

Bohumil Sláma

Umělecká výchova na naší reálce v letech 1898 - 1905

V Českých Budějovicích nebylo v letech, kdy jsme vstupovali na místní reálku, nijakých známek po současné umělecké tvorbě. Jednou za čas objevil se ve výkladní skříni některého obchodníka olejový portrét, spíše řemeslný než umělecký a u českého knihkupce G. Dubského (předchůdce Stieglmayerova a Ausobského) nějaká ta reprodukce. V zapadlých uličkách města zahlédli jsme někdy my hoši pracujícího malíře, nejčastěji to byl rodák budějovický Vilibald Nový a L. Kuba, který občas přijel k svému tchánu, malíři pokojů Joujovi, jehož portrét je dnes v Moderní galerii v Praze. O uměleckých výstavách ve městě se nám ani nezdálo, žádná umělecká publikace nám nepřišla do rukou. Ve městě bylo vůbec velmi málo zájmu o výtvarné umění - český živel byl většinou chudý, průmysl se právě zakládal a tak jen velmi málo rodin odebíralo nanejvýš Světozor a později Zlatou Prahu a ještě méně jich kupovalo obrazy.

Tehdejší středoškolská osnova vyučování kreslení byla velmi zastaralá. Kreslilo se jen dle předloh a sádrových modelů. Proto nám tolik znamenal příchod profesora Ant. Šauera na náš ústav v roce 1899 a naše třída byla šťastna, že ho dostala. Prof. Antonín Šauer nám nejdříve začal vykládat perspektivu, sestavil nám z geometrických modelů celé architektury a my kreslili. Poukazoval stále na přírodu, některým z nás, čilejším kreslířům, dovolil dokonce kreslit z oken kreslírny pohledy na střechy a ulice města. A začal nás vodit v sobotu odpoledne, kdy bylo prázdné, do přírody.

Olejomalba Adolfa Trägera (1888-1965): Mariánský klášter v Budějovicích s bývalou Sokolskou plovárnou, 1917. Autor maturoval na českobudějovickém reálném gymnáziu v roce 1905. (Reprodukce z knihy České Budějovice svému presidentovi, 1937, s. 11)

Nejčastěji jsme chodili do litvínovských lesů, a pak do Hodějovic, kde byla pravá zásobárna krásných motivů, starých chalup a statků, ponořených do spousty ovocných a jiných listnatých stromů. Malovali jsme akvarelem a hlavně olejem a náš milovaný profesor se vždy sám posadil a maloval také své obrazy. Jak jsme hltali každý pohyb jeho ruky, tah štětce nebo nanášení barvy špachtlí! Od něho jsme se po prvé dozvěděli o impresionismu, jehož vlna začala se rozlévat i do Čech, on nám nosil do školy skvělou tehdejší sbírku reprodukcí obrazů, kterou nakladatel B. Kočí v Praze začal vydávat jako „Obrazárnu pro školu a dům“. Taková reprodukce hradu Buchlova od Al. Kalvody nám byla pravým zjevením! Do té doby [1902-1903, pozn. ed.] spadá i krátké působení akad. malíře Vilibalda Nového, který již vážně churavý, byl povolán p. ředitelem Mrňávkem na náš ústav za asistenta. To byla také událost, osobně poznat malíře, kterého jsme jen kradmo vídali malovat staré budějovické památky, ba stýkat se s ním.

V páté třídě přišlo figurální kreslení, nejprve výklad na lidské kostře, pak na sádrových modelech a živý model na státní reálce v roce 1902!! Kreslili jsme uhlím své kolegy, kteří nám poseděli, anebo které jsme kreslili při práci, a to byly pravé závody mezi námi kreslíři, kolik „hlav“ za dvě hodiny kreslení uděláme! Prof. Šauer nás ale školil i v ornamentální kompozici. Pokoušeli jsme se zejména o návrhy knižních obálek, které tehdy byly tak oblíbeny. Vzpomínám si, že jsem tenkrát dělal návrh obálky pro Erbenovu „Kytici“.

Celá učitelská činnost Šauerova velmi vybočovala ze zvyklostí, v jakých tehdy živořila umělecká výchova na středních školách a je velkou zásluhou našeho p. ředitele Mrňávka, že mu ponechal volnou ruku v naší výchově. Pan ředitel sám z nás měl radost, bylo nás v jedné třídě patnáct, kteří jsme měli z kreslení výbornou. Prof. Šauer nám otevřel okna do světa: ukázal nám snímky z tehdejší výstavy A. Rodina v Praze i z následující výstavy francouzských impresionistů, vykládal nám a mnohým i zapůjčil krásnou Sprangovu publikaci „Základy umělecké výchovy“, která dodnes neztratila své aktuálnosti a z níž jsme počínali chápati tvůrčí práci umělce.

Roku 1903 odešel prof. A. Šauer na jiný ústav - tuším do Hradce Králové - a my s obavami očekávali, kdo se nás po něm ujme. A měli jsme opět štěstí - dostali jsme prof. Františka Strnada, toho tak klidného, jemného a v sebe uzavřeného umělce, který vida naši lásku a chuť ke kreslení, pokračoval v díle Šauerově. Bylo to již v sextě a septimě a ovšem živý model zase vládl po celý rok, mezitím nějaká klasická figurální sádra kvůli ovládnutí různých technik kreslířských (pera, křídly, rudky, uhel, sepie), anebo zátiší z knih, draperií, nádob, ovoce, houby, zelenina, květiny atd. A v létě opět vycházky do přírody na krajinaření. Živým modelem nám byli opět kolegové. Jen jednou jsem přivedl jednoho starého, hodně barevného dědečka, kořenáře z trhu, který nám poseděl několikrát a jemuž za to jistě vyplatil honorář profesor Strnad ze svého.

Naše kreslířská a malířská žeň byla velmi bohatá, ba tak bohatá, že profesor Strnad odvážil se uspořádati první výstavu našich prací v rýsovně ústavu, což ovšem bylo významnou událostí na naší škole. Do této doby též spadá výstava obrazů Al. Kalvody, uspořádaná v městském museu. První vážná výstava, kterou jsme v našem městě viděli. Jak jsme studovali jeho skvělé kresby, jeho plátna, cyklus „Stará píseň“ - obrazovou báseň doprovázející verše Jaroslava Vrchlického! A hned na to výstava L. Kuby, jehož malířské pojetí, zejména portrétů, nás očarovalo. Bylo zásluhou profesora Strnada, že jsme nezačali napodobovati oba tyto impresionisty a že jsme tím pilněji studovali kresbu, která je základem každého výtvarného díla.

Avšak nebyli to jen profesori - kreslíři, kteří vykonávali tak blahodárný vliv na naši uměleckou výchovu. Vzpomínám ještě dvou profesorů, Dobiáše a Haškovce. Profesor B. Dobiáš, který vyučoval zeměpisu a dějepisu, věnoval více času ve svých přednáškách kulturní a umělecké historii, než dějinám válek. Měl velkou soukromou knihovnu a v hodinách dějepisu dával nám nahlížení do reprodukcí klasických uměleckých děl všech epoch. A každý školní výlet s ním měl svůj umělecko-historický program: architektonické památky jižních Čech, malířství, sochařství, umělecký průmysl. Mohli jsme srovnávat uměleckých dob minulých s moderními.

Profesor P. M. Haškovec, moderní filolog, jehož jsme měli na franštinu, přišel na náš ústav z Prahy, s nímž stále byl ve velmi živém styku. Ten obracel náš zájem zase k modernímu, ovšem francouzskému umění. Odebíral „Volné směry“, kupoval všechny české a hojně francouzských uměleckých publikací, které nám velmi ochotně půjčoval i domů. Dnes je těžko pochopitelné, co taková ochota nám znamenala tehdy, kdy nebylo v Č. Budějovicích veřejné čítárny ani knihovny, kde bychom byli mohli podobná díla spatřiti. Proto jsme všichni v dalším svém studiu na vysokých školách a pak v životě vděčně vzpomínali všech těchto svých učitelů, kteří byli našimi upřímnými přáteli, a vzpomínáme jich s neutuchající vděčností dodnes.

Z jubilejní publikace Padesát let Státní čsl. reálky Dra Aug. Zátky, 1884 - 1934, vydané v roce 1934

Předešlé ohlédnutí architekta Ing. Dr. Bohumila Slámy, jako jedna z uveřejněných vzpomínek od pětadvaceti dalších absolventů, bylo součástí jubilejní publikace „Padesát let Státní čsl. reálky Dra Aug. Zátky v Č. Budějovicích, 1884 - 1934“, kterou vytiskla a vydala českobudějovická Knihotiskárna Karla Fialy v září roku 1934.

Maturitní třída autora vzpomínky Ing. Arch. Bohumila Slámy, rok 1905

Tehdy to ovšem ještě nebyla Státní čl. reálka Dra Aug. Zátky, ale C. k. česká vyšší škola reálná v Českých Budějovicích. Reprodukce z jubilejní publikace, s. 124.

Třída VIIb. Třídní: Jan Novák.

<i>Matouš František</i> , Hartmanice, vrch. pošt. tajemník, náměstek ředitele v Č. Budějovicích.	<i>Šejna Josef</i> , Zálezla, úředník pojišťovny „Praha“ v Praze.
<i>Maurenč Jan</i> , Hůry, disponent Západočes. kaolinek v Praze.	<i>Šembera Bohumil</i> , Hořetice, neudáno.
<i>Moser Václav</i> , Ing., Bavorov, majitel barvírny a čistírny prádla v Praze.	<i>Šerý Alfons</i> , Ing., Zlatá Koruna, spolujednatel fy Radioton v Č. Budějovicích.
<i>Novotný František</i> , Ing., Chlumeč, ředitel měst. plynáren v Praze-Michli.	<i>Štych Stanislav</i> , Ing., Hluboká, vojenské techn. oddělení v Bratislavě.
<i>Novotný Jan</i> , Ing., Velmovice, inspektor techn. odd. Báňské a hutní spol. v Třinci.	<i>Šuchman Karel</i> , Ing., Č. Budějovice, ředitel II. státní průmysl. školy v Č. Budějovicích.
<i>Pavlečka Josef</i> , Ing., Lhota, vrch. správce stát. lesů a statků v Protivíně.	<i>Schuster Václav</i> , Březnice, odbor. rada v min. financí v Praze.
<i>Picek František</i> , Kamenice n. L., učitel v Hrazankách u Petrovic. Padl ve válce.	<i>Tábor Otto</i> , Ing., Zirovnice, profesor státní průmyslové školy v Brně.
<i>Pražák Josef</i> , Ing., Dubné, vrch. lesní rada a přednosta správy st. lesů a statků v Třeboní.	<i>Tejc Jan</i> , Kolkovice, zemřel jako vrch. pošt. mistr v Rychnově n. Kn.
<i>Ravnikar Josef</i> , Ing., Domažlice, cukrovar v Třebíčově.	<i>Terš Bedřich</i> , Ing., Blovce, přednosta dílen ČSD v Trnavě.
<i>Remta František</i> , Hluboká n. Vlt., ředitel měst. školy v Suchém Vrbném.	<i>Traxler Ludvík</i> , Č. Budějovice, ředitel měst. škol v Miličíně.
<i>Roubík Tomáš</i> , Lhota, ředitel pošt. spořitelny v Praze.	<i>Träger Adolf</i> , Č. Budějovice, akad. malíř, profesor Jirsíkova gymnasia, konservátor v Č. Budějovicích.
<i>Sláma Bohumil</i> , Ing., Dr., Č. Budějovice, architekt v Praze.	<i>Veselák Josef</i> , Lhota, odbor. učitel v Staňkově-městysi.
<i>Sluněčko František</i> , Mladá Vožice, generál, zástupce zem. velitele v Košicích.	<i>Voda Stanislav</i> , Ing., Lišov, odbor. rada v min. zemědělství v Praze.
<i>Sonnleitner Josef</i> , Němčice, disponent Průmyslové banky v Praze.	<i>Zvánovec Antonín</i> , Ing., Žimutice, lesní rada v ústřed. schwarzenb. ředitelství v Hluboké n. Vlt.
<i>Staněk Jindřich</i> , Hostice, říd. učitel v Nahořanech.	<i>Železný František</i> , Ing., Č. Budějovice, profesor vyšší průmyslové školy v Praze.

Ke kulatému výročí přispěl do knížky také prof. Julius Bous (1878 - 1944), vyučující kreslení, geometrii a modelování na též gymnáziu v letech 1914 - 1934. Svůj příspěvek nazval:

Naši umělci

Každá škola slavící jubileum svého trvání ráda vzpomíná nejen na dobu, kdy ústav vznikl a jak prosperoval, ale vzpomíná také všech žáků, kteří jej navštěvovali. Je přirozené, že nás zajímá i osud těch žáků, kteří se věnovali dráze umělecké. Ti jsou pro ústavní kroniku významnou a zajímavou kapitolou. Naše reálka dala síly a pevnosti k prvnímu kroku do veřejného života několika umělcům.

Z výtvarníků jsou to zvláště jihočeští malíři Adolf Träger a Emil Pitter. Oba působí v našem městě a oba dokonce nějaký čas na našem ústavě učili [prof. Adolf Träger v letech 1911 - 1918, Emil Pitter prof. ad personam 16. 9. 1919 - 21. 2. 1920 a 1. 9. 1920 - 31. 8. 1921, pozn. ed.].

Jejich tvorba spěje k individuálnímu chápání malířského motivu. **Adolf Träger** zachycuje ve svých průsvitně traktovaných krajinách duši jihočeské krajiny a Pitter s jistou průbojností chce se vyjádřit hodně samostatně. Avšak oba ve svém snažení spějí stále výše a výše. Jejich umění není zatíženo provincialismem úzkého prostředí. Není na nich také nic profesorsky studeného. Známy akademický malíř Boh. Dudárek, dnes profesor kreslení v Kroměříži, také studoval na našem ústavě.

Z mladších je to **Ada Novák**, nadějný žák prof. pražské Akademie umění Willi Nowaka, a velmi uceleně tvořící sochař **Boh. Dobiáš**, absolvent speciální školy prof. Drahoňovského. Nějaký čas chodil do našeho ústavu také sochař Josef Schwarz. Nedávno absolvoval sochařskou speciálku prof. B. Kafky na Akademii umění. Rovněž známý grafik **F. B. Kouba** - absolvent Umělecko-průmyslové školy v Praze u prof. Bendy studoval na naší reálce. Všichni čtyři výtvarníci přes svoje mládí vzbuzují svými pracemi nejlepší naděje do budoucnost.

K nim čestně se řadí malíři autodidakté pp. J. R. Schuster, Ant. Soukup, a Jiří Probošt. I oni u nás maturovali. Kromě jmenovaných umělců jest mezi bývalými žáky našeho ústavu na sta schopných jedinců architektů a inženýrů, kteří se dobře uplatnili v soutěži lidské práce a snažení. I oni zasluhují, aby jich bylo upřímně vzpomenu. Všechny přijímá ústav s otevřenou náručí, neboť jejich životní úspěchy jsou nejen úspěchem jeho, ale také jeho nejvyšší odměnou.

Na závěr přinášíme několik obrázků, zveřejněných ve výše uvedené jubilejní publikaci.

- mt-

Adolf Träger (1888 - 1965): Opuštěný mlýn, s. 77

Bohumil Dobiáš (1905 - 1964): Květinářka, s. 90

František B. Kouba (1906 - 1938): Dřevoryt, s. 84

Adolf Novák (1912 - 1990): Krajina, s. 87